

Copito de Nieve și *La tortuga de Darwin*, Juan Mayorga apelează din nou la o alegorie cutremurătoare.

Piesa lui, care împrumută titlul lucrării lui Immanuel Kant, emoționează și invită la un examen de conștiință. Prin urmare, nu a fost cătuși de puțin o lectură lejeră, ca de final de stagiune. Marius Stănescu, Mugur Arvunescu, Gabriel Pintilei, Marian Ghenea, Marian Lepădatu, Nicoleta Lefter au citit cu inteligență un text dificil, care descurajează gândirea în clișee, după cum observa un tânăr spectator. Regia lui Cristian Dumitru a accentuat printr-un plan sonor neliniștitor, tensiunea confrunțărilor dintr-un spațiu claustrofob, sugerând experimentele sinistre din universurile concentraționare de ieri și de azi. „La puțin timp după atentatele care au avut loc la Madrid pe 11 Martie 2004 – declara cu ocazia premierei madrilene Juan Mayorga –, un bun prieten m-a provocat să scriu o piesă despre terorism. Am acceptat imediat, nu pentru că mi s-ar fi părut o temă simplă, ci pentru că nu știam cum s-o abordez. Luni întregi am căutat o modalitate specific teatrală, care să nu reproducă ceea ce suntem obișnuiți să aflăm din ziare ori de la televizor. Până când, într-o zi, pe stradă, am văzut, în spatele unei botnițe, chipul protagonistului meu. Am scris astfel un text care, în cele din urmă, nu vorbește atât despre terorism, cât despre ceea ce adversarii lui pot și nu pot să facă pentru a-l combate”.

La Odeon, publicul a ascultat cu atenție încordată, cu un interes aproape palpabil, vizibil și în timpul discuțiilor post-lectură. „Îi mulțumesc lui Juan Mayorga, a fost o revelație să-i citesc textele. M-a fascinat acest amestec de teatru dens și alegorie filosofică. Am descoperit un foarte mare dramaturg” a spus profesorul Sorin Alexandrescu, moderatorul întâlnirii. S-a vorbit despre dimensiunea morală a piesei, despre manipulare și manipulatori, despre umanismul pentru care pledează Mayorga în teatrul său. S-au lansat întrebări în continuarea celor sugerate de autor („Noi ce am face, cum am proceda, ce decizii am lua dacă dincolo de ușă s-ar afla un om a cărui viață depinde de noi?”), s-a discutat chiar și structura textului, abilitatea construcției (finalul indecidabil, transformările interesante suferite de fiecare personaj).

A fost, pe scurt, o seară izbutită, încheiată cu promisiunea unor lecturi cel puțin la fel de pasionante în stagiunea următoare.

Daria DIMIU

Cozerie cu Marx

Deseori se spune că în New York există trei orașe: al new-yorkezilor prin naștere, al turiștilor și al imigranților. În **@evolution**, Saviana Stănescu încearcă să se adreseze tuturor celor trei categorii. Structura literară aduce mai mult cu autodictéul decât cu monologul, deoarece pur dramatic, încărcat de tensiunea și conflictul specifice teatrului nu e niciun pasaj.

Sau, dimpotrivă, sunt toate... în funcție de domeniul (scenic, documentar, radiofonic, ziaristic etc.) căruia i-ar suscita atenția și de modalitatea aleasă de prezentare, textul poate deveni scenariu cu unu sau multiple personaje, radiografie a autoarei până în acest moment sau scrisoare deschisă...

În seara de 11 iunie 2009, la Pavillion Unicredit a dat naștere unui „lecture” – termen scurt, occidental și cuprinzător, traducibil în acest caz prin spectacol-lectură sau *one-woman-show* cu Saviana Stănescu.

Ea spune – și în scris, și prin viu grai – că se simte cetățean global. Totuși, în textul filtrat prin valoarea lui autobiografică răsare drama unei ființe de-a pururi prinse între două universuri, între trecut și prezent ca dimensiuni temporale, între un *atunci* și un *acum* ca segmente subiective, între două revoluții al căror sens e incert atât la nivel istoric, cât și personal.

Monodrama @evolution urmează cronologic și cu relativ umor destinul unei singure persoane. Însă dintre rânduri, din spatele inerentului „I” transpare o ciudată distanțare față de subiectul-obiect. Ea amintește de copilăria în Pitești și Curtea de Argeș, de cele două ore de apă caldă după-amiezele, de balul bobocilor anulat din motiv de economie la electricitate, de insistențele tatălui ca să urmeze facultatea de calculatoare ca singură posibilitate de a ajunge în capitală, oraș închis atunci. De asemenea, pomenește de începuturile jurnalistice, când, angajată fiind la ziarul *Adevărul*, a avut ca primă sarcină redacțională să scrie despre doborârea statuii lui Lenin din fața Casei Presei Libere. Steagul Americii – descoperit pentru prima oară pe un șervețel de masă ce proteja o scrumieră trimisă de peste ocean – demarează o întregă secvență, unde cuvântul *flag* revine obsesiv – justificat și acceptabil în scris, dar monoton în lectură. Imagini ale drapelului derulate până la extenuare pe ecranul din fundal (căci, mai nou, nimic nu se poate lipsi de proiecții!...), prezentând drapele fâlfâind, drapele pictate pe calcanuri, chiloți-drapel, suporteri-drapel, farfurii-drapel, jerseuri tricotate de către azilanți cu modele-drapel, ciorapi-drapel converg spre concluzia că valoarea de simbol a obiectului în sine e mai mult morală, că e legată mai degrabă de sentimentul apartenenței (sau a jinduirii către) decât de cel al patriotismului.

Evenimente și circumstanțe istorico-politice de maximă gravitate (precum regimul comunist cu opresiunile și ororile lui, doborârea Turnurilor Gemene din New York) devin simple jaloane, biete borne în fața cărora ființa umană e silită să ia o decizie fără să stea prea mult pe gânduri: să le ocolească, să le sară, ori să le cadă pradă. Fiecare suntem suma deciziilor personale.

Produs al „generației decreștelor”, cu copilăria bombardată de sloganuri calpe, înconjurată de lipsuri (cozi la orice, economii la sânge dictate „de sus”, doar două ore de program TV zilnic, din care 10 minute de desene animate, iar restul propagandă, etc.), autoarea își amintește că în iarna lui '89 a ieșit în stradă cu entuziasmul și inconștiența tinereții, luând parte la Revoluție ca la un chef, preconizând ca tranziția să fie similară ca efect și durată unei mahmureli. Trezirea a venit în acel 25 decembrie: „cine-și dorește drept cadou de Crăciun o execuție!?”...

În mod straniu, lăudabil, poate chiar firesc (și lista de atribute rămâne deschisă), limitările condiției de *estic* se dovedesc a constitui călirea necesară *vesticului*. După ce a asistat la căderea comunismului, e pe cale să fie martoră la moartea capitalismului. În drumul de la actuala adresă spre actuala muncă, slogane binecunoscute îi apar înaintea ochilor în *grafitti* sau pe *flyere*. „Libertatea ca necesitate înțeleasă”, bunăoară... Față de îngrijorarea sau entuziasmul americanilor prin naștere, americanca de adopție poate gândi liniștită „*been there, done that*”. Iar Marx, cu concepțiile sale, se poate preface din temut propovăduitor în tovarăș de discuții imaginare.